

Transskription af:

Den yderste grænse

13:4 Göran Kropp: The Crazy Swede

Vært og tilrettelægger: Bjørn Harvig

Medvirkende: Søren Smidt, Den Yderste Grænsens bjergbestigningseksperter. Søren er en erfaren bjergbestiger gennem fire årtier på nogle af verdens højeste bjerge, bl.a. stod han selv på Everest i 2008 - og så har Søren selv mødt Göran.

Redaktør: Rikke Caroline Carlsen.

Intro: Du lytter til en podcast fra Nationalmuseets mediehus, Vores Tid.

Bjørn Harvig: Jeg sidder i en bus op gennem Sverige, på vej for at besøge mine bedsteforældre. Det må være vinteren '99 eller 2000. Bussen snekler sig af sted. Jeg kigger ud af vinduet. Det er snestorm, og trafikken er gået helt i stå. Jeg lytter til Looptroop. Efter noget tid kommer jeg i tanke om, at jeg har en bog i rygsækken. Jeg trykker pause på min walkman og tager bogen frem. 8000+ hedder den. Jeg begynder at læse. Den handler om svenske Göran Kropp, der et par år forinden tilbage i '96 ønsker at være den første, der nåede toppen af Everest uden hjælp. Og det mente han ret bogstaveligt. Han starter med at cykle fra Stockholm i efteråret '95 med alt sin bagage, ufattelige hundrede og tredive kilo, ned igennem Østeuropa, Tyrkiet, Iran, Pakistan, Indien for til sidst at nå Nepal. Her pakkede om, og så tog han sin femogtres kilo tunge rygsæk på ryggen og gik mod Base Camp Everest.

Musik: [musik].

Bjørn Harvig: Jeg er fra første siden totalt opslugt. Håber at bussen bliver ved med at køre langsomt, at snestormen bliver værre, så jeg bare kan sidde og læse videre. Tænk hvilket ufatteligt projekt Göran drog ud på og så helt alene. Sikke en karakter. Sikke oplevelser, tænker jeg. Kan man virkelig leve sit liv sådan? Göran blev af mange kaldt for den mest underholdende eventyrer, der har levet, og det siger ikke så lidt. Og folk kaldte ham også crazy swede. Hvad jeg ikke vidste på det tidspunkt var, at bogen kom til at ændre mit liv men ikke nok med det. Görans vanvittige rejse og bedrift inspirerer en hel generation af unge i Skandinavien, og mange af mine venner og bekendte tænker tilbage på Jørgen som en af deres helt store forbilleder. Jeg hedder Bjørn Harvig, og du lytter til Den yderste grænse, hvor vi i denne sæson fortæller om de eventyr, der gjorde det, som alle andre tænkte var umuligt. Og endelig, endelig, har jeg understreget. Så skal vi fortælle

om en af mine ungdoms helte, Göran Kropp, hvis bog var medvirkende til, at jeg et par år efter jeg læste bogen selv hoppede på cyklen ned gennem Kina og Pakistan og senere cyklede til Iran ja, faktisk i hjulsporene på netop Kropp. Og med i studiet til at fortælle den spændende historie har jeg dig, Søren Smidt. Velkommen.

Søren Smidt: Tak skal du ha.

Bjørn Harvig: Og du er kommet hjem til Danmark efter et længere ophold i Italien, så det er dejligt, at du har tid til at komme her. Søren du er jo hvad kan du sige? Den yderste grænses bjergbestigningekspert. Du har været her mange gange tidligere.

Bjørn Harvig: Du er en erfaren bjergbestiger. Gennem fire årtier på nogle af verdens højeste bjerge. Blandt andet stod du selv på Everest i 2008, og så har du jo også selv mødt Göran Kropp. Kan du starte med at fortælle mig, hvordan det var at møde.

Søren Smidt: Göran han kom til København og holdt 2 foredrag her. Det ene i Dansk Bjergklubs regi, og det andet tror jeg var noget han arrangerede privat, som var hans eget regi. Dengang var vi et lille klatremiljø i København, og der var også et lille bjergbestignings-, klatremiljø i Stockholm, Sverige i Göteborg, Malmø i virkeligheden ikke. Når jeg siger lille, så tæller vi jo altså et sted mellem ti, tyve, tredive mennesker højst. Og de af os, der var mest aktive, vi kendte jo hinanden. Altså så dem, som Göran han klatrede med i Sverige, dem klatrer jeg også med. Så jeg talte jo helt naturligt med Göran. Vi var jo på en måde, hvad skal man sige i det samme game i den samme samme miljø? Jeg har ikke klatret med ham, før jeg traf ham her i København, hvor han holdt sine to foredrag, og han var jo utrolig karismatisk og charmerende. Man følte sig godt tilpas i hans i hans selskab, og så var han jo skidemorsom. Han var en rigtig entertainer, og han kunne være efter min mening være blevet hvad som helst. Han han var jo som vi kommer ind på... Han var jo musiker, og han havde det der musiske talent for timing. Så når han serverede sine vittigheder, så var det verdensklasse, vil jeg sige. Så han var jo ikke bare en en dygtig bjergbestiger, en dygtig eventyrer. Men han var en fantastisk performer og en ting, der virkelig slog mig. Det var jo, at jeg var med til hans foredrag. To foredrag inden for en uge, og der var ikke et komma, der ikke var det samme. Men han serverede det som om, at det var noget han stod og fandt på, mens han var på scenen, ik? Det er jo et talent ud over det sædvanlige. Altså han kunne jo være blevet skuespiller eller stand-op'er eller alt muligt.

Bjørn Harvig: Men det er et fantastisk karaktertræk at have. Jeg sidder der som 18-19 årig og læser hans bog, og jeg bliver jo grebet, fordi han formår at komme med en historie, som også griber os, der ikke er bjergbestiger.

Søren Smidt: Jeg har svært ved at forestille mig at have mødt nogle mennesker, der ikke kan lide ham, og når han kommer frem på sin cykeltur, og han kommer frem i Nepal, og alle tager godt imod ham, og alle synes, at hans projekt er det... Man tager jo hatten af og tænker, hvad fanden er det for noget? Du skal cykle ud til Mount Everest? Er du sindssyg eller hvad? Altså, ha the crazy swede.

Bjørn Harvig: Kort... Han bestiger jo Galdhøpiggen, Skandinaviens højeste bjerg, Norges højeste bjerg som seksårig med sin far. Og så kan man Kebnekaise, Sveriges højeste som syvårig. Hvad skal det mere sige om hans barndom og ungdom?

Søren Smidt: Hans far var bjergbestiger. Man skal nok tro, at det har påvirket ham på en eller anden måde. Og hans, så vidt jeg kan forstå, rejste hans far også... De rejste, familien, rejste rundt og bl.a. boede i Italien og klatrede i bjerge dernede. Så helt sikkert har han jo blevet taget med ud i bjergene af sin far. Og mange drenge ville jo gerne gå i deres fars fodspor, og det var det han gjorde rent faktisk. De blev skilt, hans forældre. Det er jo for mange børn en tragedie, og han boede så med sin mor. Og lykkeligvis lyder det som om, at han rigtig godt trives med at leve med sin mor, og da han bliver lidt ældre, vender han tilbage til sin far. Så selv om man skal sige, at han havde en tryk og god barndom, så har der alligevel været noget noget traumatisk i hans opvækst, som måske har ansporet, at han kom til at sige. Hvem er jeg så? Hvad skal jeg? Kan jeg finde på noget andet eller?

Bjørn Harvig: Hvad skal jeg med mit liv?

Søren Smidt: Ja, hvad skal jeg med mit liv?

Bjørn Harvig: Men nu nævnte du selv, at han var meget interesseret i musik og spillede musik. Jeg sidder og griner over det, når jeg genlæser hans bog. Han havde jo simpelthen, Göran Kropp, denne her machomand. Men det... Han var også sådan lidt halv-hippie som ung, langt hår og hørte Bob Marley og havde Bob Marley hængende på barneværelset i plakater og sådan lidt farver karakter og spiller saxofon og fløjte. Og så på et tidspunkt, så beslutter de sig for, at han skal have en anden stil i livet. Og så var han begyndt at springe faldskærm, og han, han bliver soldat, bliver officer. Han går på officerskole. Han han, han skifter fuldstændig kurs. Han går fra at være den her hippie dreng, og så har han jo bare på et eller andet tidspunkt fundet ud af, at nu skulle han altså lave noget, hvor hvor hans maskuline kraft kom til sin ret. Og så skifter han.

Søren Smidt: Han er god ven med en fyr der hed Mats Dahlin, og de laver sådan noget meget hård træning, hvor de går fra Abisko ned til Nikkaluokta, der på Kungsleden i Sverige. Begynder også at blive fascineret af bjerge. Han læser Reinhold Messner, som jo er en af vor tids mest betydningsfulde og mest berømte bjergbestigere. De er officerskammerater og Mats Dahlin er også optaget af bjerge, så de laver en pagt, at de skal bestige et 8000 meter højt bjerg sammen. Og så giver de ellers gas med at træne, og så går de den der fra Abisko Fjeldstationen til Nikkaluokta i ét hug. Det er 110 kilometer. Så engang imellem når de ikke ved, hvad de skal lave. Så tager de det op, og så går de den tur der for fuld skrue. Og han har også sådan noget med, at han trykker på sit ur, og så vækker det ham midt om natten. Og hvis der så, hvis det så er klokken tre, så skal han gå 30 kilometer, og hvis det er klokken seks, så skal han gå 60 kilometer osv. Så han prøver ligesom at hærde sig og forbereder sig til det uforudsigelige, som jo er i bjergene. Han bor i et telt i et år i en skov uden for Stockholm. Og så begynder han at komme ud fra bjergene. Han øh... Har du et overblik over, hvad det er for nogle bjerge, han kommer ud på? Ja, han bliver inspireret af den bjergbestiger, der hed Regnormen Mester, som er sådan en, der er fortaler for

det, der hedder Fair-means. Og det går kort sagt ud på, at man skal kunne klare sig selv, ligesom man gør i Alperne. Altså, man pakker sin rygsæk, og så kommer man op af bjerget, og så kommer man ned igen, og så har man gjort alt ved egen kraft. Og så kan man selvfølgelig godt klatre to og to, eller man kan klatre tre sammen, men der er fokus på de individuelle færdigheder. Alle i teamet skal, hvad skal man sige, kunne sit håndværk, og det er det, Kropp bliver fascineret af. Og det her med at det er også en minimalistisk tilgang. Altså, det er ikke noget med alle mulige, alle mulige hjælpere og service og dit og dat. Det er sådan, at man skal selv kunne finde vej. Man skal selv kunne bære sin ting, man skal selv kunne klatre op, man skal selv kunne komme ned, man skal selv kunne lave mad, man skal selv kunne slå sit telt op og så videre og så videre og så videre. Og det er den. Det er den idé, der vokser på ham, sådan at han opfinder den her cykeltur.

Bjørn Harvig: Og noget kritisk over for, hvordan han ser, at bjergbestigningsverdenen er blevet på det tidspunkt.

Søren Smidt: Jeg ved ikke, om den lige er blevet det dér, den er på vej til at hvad skal man sige, at blive mere turistet og mere kommerciel

Bjørn Harvig: Ej, det kan du har ret i. De gamle gamle store ekspeditioner havde også masser af hjælp.

Søren Smidt: Masser af hjælper og hvad skal man sige allerede i 1786, hvor Mont Blanc bliver bestiget, ikke. Der er jo guider med, penge involveret, og der er berømmelse, og det er nogen, der skriver historien og sådan noget, og det her med det kommercielle og det og det her med medierne, det har på en måde været der hele tiden, selv om vi vil jo gerne tro, at der engang var sådan en klostertilværelse, hvor vi munke og munke levede med vores isøkse og sov med vores støvler på. Men det har aldrig været rigtig rent. Der har altid været lidt snavs inde over, og vi vil gerne gøre det rent, og det er også det, vi prøver, Kropp. Og det er jo sådan set lidt morsomt. Han prøver at lave sådan et koncept, så det... så det er på en måde sådan performance et stunt han laver. Men da det så virkelig bider til bollen og han faktisk ikke kan holde skruen i vandet, så begynder han jo at slække på alle sine regler.

Bjørn Harvig: Idealisten. Det vender vi tilbage til. Meget kort. Vi skal op på den cykel lige om lidt, Søren. Han bestiger K2, verdens næsthøjeste bjerg. Han bliver den første skandinav på toppen. Efter det, der holder han jo flere foredrag i Sverige. Bliver sådan en halvberømt, og der møder han Renata Klumska, en ung pige. Hun er kun 19 år gammel, og de bliver kærestere. Og grunden Jeg nævner det fordi, at hun kommer jo til at arbejde med Göran og også følge ham på dele af rejsen til Everest.

Søren Smidt: Altså han ansætter hende jo i sit firma. Han laver et venturefirma og ansætter hende, og så bliver de jo kærestere, og de bliver senere gift.

Bjørn Harvig: '95. Han skal af sted nu. Det er slutningen. Det er efteråret '95. Han cykler af sted fra Stockholm. Fortæl lige igen: Hvad er det, han vil?

Søren Smidt: Han har jo pakket alt sit udstyr. Alt af hans gode [?] til bjergbestigning, sin isøkser og sine steigeisen, sine støvler, alt tøjet og teltet og liggeunderlaget og soveposen og maden.

Bjørn Harvig: Det er frysetørret

Søren Smidt: Det er frysetørret mad, alt er pakket på den her cykel, og han har jo hundrede og halvtreds kilo. Kæmpe trailer bagefter og cykeltasker. Og det er jo ikke unormalt ting, at vi laver regler for os selv i bjergbestigning. Det er det, det hele går ud på. Det er et spil, hvor vi spiller efter de regler, vi selv har sat, og det er det, der er interessant. Fordi kan vi overholde reglerne, og kan vi nå de mål, vi sætter? Det er det, der bliver interessant, og det er det, der bliver tilfredsstillende, når vi så når vores mål, og vi har holdt reglerne. Men han laver sit eget spil, hvor at han skal have det hele med på den her cykel, og så skal han cykle ud til Mount Everest, hvor han skal cykle til den nærmeste landsby. Der er jo ikke cykelstier og veje, uden i Nepal. Der er folk gået rundt de sidste 5000 år, ikke? Så der er masser af gode stier, så han vil cykle ud til nærmeste by. En by der hedder Kiri. Han vil så bære alt det her han har på sin cykel. Han skal ikke have cyklen med, men han skal bære hele molevitten ind igen. Og det er altså omkring... Når han når frem altså, jeg kan ikke huske, det er rigtig meget. 80 kilo eller sådan noget.

Bjørn Harvig: Han kan gøre noget, og det er han jo ikke den første mand på Everest, der vil. Men han vil gøre noget, som ingen andre har gjort før.

Søren Smidt: Han vil gøre noget nyt.

Bjørn Harvig: Og det var det, jeg var så fascineret af, også. Høje idealer, kan man leve op til dem? Det finder vi ud af, om han så egentlig kunne, Søren. Lad os få ham afsted. Jeg synes, du skal prøve at lytte med en med en gang, fordi vi er også så heldige, at vi har lyd på på Göran. Og her fortæller han lidt om de første par dage ud af Stockholm. Lyt med engang.

Göran Kropp lydclip: De første dage efter Stockholm var vi veldigt motiga. Det var vindigt, det var regnigt, och det kjentes lite gran lidt som verdensmagter ville teste beslutsomheden vår.

Bjørn Harvig: Vejrets magter ville teste ham. Allerede der begynder at blive hårdt. Er han i god form?

Søren Smidt: Nej, det er han ikke. Alle, der har prøvet at lave sådan en stort projekt... Det hele handler om, at på en anden måde skal man betale det her, og pludselig så er man i gang med det fra morgen til aften. Og den der løbetur man skulle have løbet eller den der cykeltur man skulle have lavet eller den der lille tur ned i Vækstcentret. Så det der ikke sker, fordi du skal kunne betale regningen, ellers så kommer du ingen vegne. Så han er jo ærlig nok at sige at han er jo i sindsygt dårlig form, da han starter her. Til gengæld så har han jo altså et halvt år til at komme i god form,

og han skal nok komme i form. Han har 12.000 kilometer, han skal cykle. Det er jo sådan, at der bliver skrevet en bog. Den har jeg nævnt 8000 plus den svenske forfatter David Lagercrantz, som jo så skrev bogen om Göran Kropp. Og der er sådan to, i hvert fald to historier jeg husker ret godt. Det er fra sådan et, fra et... jeg vil kalde et bordel i Rumænien. Han skal prøve at se, om han kan finde et sted at sove, kommer ind og finder ud af, at hold nu kæft det sgu et bordel, jeg kommet frem til, at der sidder nogle rimelig hårde typer i nogle læderstole og kigger på ham, og han synes der er en lidt ubehagelig stemning og han ved ikke helt om han får lov til at bo der, eller om han får tæsk. Og så spørger hende her bordelmutteren sådan: jamen hvad laver du her? Og så prøver han at forklare, jamen jeg er cykel fra Sverige og er på vej til Everest. Og så vender stemningen, og så bliver han jo en helt. Altså, han får ikke lov til at betale for noget. Og så er der jo fest om aften med de der mænd, der ellers bor på bordellet. Det er en ret underholdende scene. Ja, og der kan jo være til stede. Altså, det må han jo kunne. Han har kunne møde mennesker.

Søren Smidt: Han var sådan et menneske, en people person, som englænderne eller amerikanerne siger. Hele rejsen derud har han kunne skabe kontakt til folk og få folk til at hjælpe sig noget. Ja, de ved alle sammen. De slås om, at han skal sove hos dem, fordi det viser deres store gæstfrihed. Og det ved vi jo godt fra Mellemøsten og sådan nogle steder, at folk de har ikke bøjet femøre, men du skal have den halve af dem er så flinke og gæstfrie og generøse, ikke? Jeg skulle til at fælde en tåre. Jeg blev nødt til at nævne, at Renata, hans kæreste og senere kone og en kameramand, Fredrik, har jo lavet det her, kalder det Team Sweden. I hvert fald en følgebil, der ikke må hjælpe ham, men som skal filme ham en gang imellem og ellers komme samtidig frem. Og Renata siger, at nogle gange så tænkte hun, at denne her cykeltur, den er hårdere end selve bestigningen af Everest, fordi vejret er så dårligt og vejene er så dårlige. Og er det bare jeg er hårdt, ikke?

Renata, Kropps kone: Ej han var jo... så jo helt færdig ut, bare i sine cykelbukser med hængslen liksom, tat av seg t-shirt [og alt opad og sit svett vand] og sine solglasøgon og cykelhandsker liksom. Ej helt sjukt hvor han slet. [Vi] blandt vet jo ikke] om hva som var jobbigst. Altså stigningen over Everest eller bare komme dit...

Søren Smidt: Jeg tror jeg så et sted at han lapper cykel 139 gange.

Og den bryder også sammen ikke? Han skal have den svejset og det er så det, det er en hård tur, hvor han kører igennem mudder, og der hvor han skal gå på bordellet det er jo fordi, at han kan simpelthen ikke være ude i regnvejret, så dårlig vejr er det, han er nød til at se ind for ellers så prøver han jo at holde det der koncept med at han skal klare sig selv og det her koncept kan han jo overhovedet ikke holde han. Han prøver så langt han kan. Men men han bryder det jo igen og igen og igen. Men han prøver jo i hvert fald ikke.

Bjørn Harvig: Man er jo i en verden, hvor vejene er blevet lagt. Maden er lavet af nogle andre. Men konceptet er vel trods alt, at han ikke har hjælp til at bestige bjergene selv så de ting han har med er til bjergturen. Han kommer frem. Og så vil jeg sige så har vi jo nogle ret også komiske scener af noget af det, som filmmanden Frederik har filmet, for det kunne jeg finde på nettet, hvor Kropp får pakket alle sine ting om i en rygsæk, der jo ligner et højhus.

Göran Kropp lydclip: Faen, jævla pakning. AH!

Bjørn Harvig: Han ligner sådan en bille, der ligger på ryggen der.

Søren Smidt: Og vælter rundt med den her rygsæk, så han ikke kommer op at stå igen.

Bjørn Harvig: Det tager uger for ham at gå mod basecamp. Fortæl lige om den der vej, der er til Everest Base Camp

Søren Smidt: Jamen det er sådan en god trampesti hele vejen, og han kommer jo hele tiden igennem nogle landsbyer, så han kan hele tiden slå sig ned. Hvad skal man sige, hvis han ikke vil gå længere den dag, så kan han gøre det. Der er masser af landsbyer. Der er masser af muligheder for at spise noget mad. Men det er jo op og ned. Det er jo stejlt, så det er 1000 meter op. Tusind meter ned. Femten hundrede meter op, femten hundrede meter ned. Det er jo ikke ligeud, det her.

Bjørn Harvig: Begynder han at tvivle på, at han kan klare projektet.

Søren Smidt: Jeg tror faktisk, at det nok har været et af de her tidspunkter, at han har virkelig tænker det her, det klarer jeg kraftedeme ikke så. Og så bider han tænderne sammen. Man må give manden, at han har vilje. Han er også en person, der tager nederlagene og formår at komme igen.

Bjørn Harvig: Hvad tænker I i det her bjergbestiger miljø der var i Scandinavien om ham da han var i gang med sit projekt, Søren?

Søren Smidt: Det der var nyskabelsen, var det her med at han skulle cykle frem og tilbage. Og det her med storheden i hans udfordring. Og så selvfølgelig, at han jo rent faktisk havde defineret nogle regler. Det gjorde jo, at det var fascinerende og interessant, for det første at se, kan han gennemføre det og kan han gennemføre det inden for sin egen ramme, altså kan overholde sit egen koncept og sine egne regler. Sådan nogle ting lægger man selvfølgelig mærke til. Så er der sådan Hvad skal man sige? Hvis man skulle med på den lidt mere kritiske side, så var der måske lidt protestantisk modvilje mod hans showmanship. Og det her med iscenesættelsen, og hvordan han har diffunderer mellem at være en seriøs bjergbestiger og så være en showman. Altså dem der gør det, Messner for eksempel også ikke. De underspiller som regel den kommercielle side og den der showman-side, ikke, fordi vi skulle gerne holde os til, hvad det egentlig handler om, ikke? Så jeg tror, at der har været mange tanker, men jeg tror, alle tager et eller andet sted hatten af for, at han fandt på en ny måde at gøre det på naturens, på jordens, på verdens betingelser. Og se om han kunne barbere alting ned og klare det hele selv.

Bjørn Harvig: Det er fantastisk. Og så ved i hvert fald, man har fulgt med i base camp, for der udbryder jubel oppe i base camp, da han endelig kommer frem, og de så deroppe kalder ham The crazy swede.

Søren Smidt: Det der med crazy swede, det fik han fordi at han gik ind med de der rygsække der.

Bjørn Harvig: Det var ikke cykelturen, det var rygsækkene.

Søren Smidt: Det var rygsækkene, fordi det kunne alle bjergbestigere forstå. Altså at gå rundt med 70 kilo på ryggen eller hvor meget det var. Og selv om han nogle gange har delt det op i to portioner og gik. 35 kilo og 35 kilo, så er alle, der har gået med en rygsæk, ved godt, at 35 kilo. Det er i hvert fald ikke sjovt, vel? Det er ikke noget, man gør for sin fornøjelses skyld. Det er benhårdt.

Bjørn Harvig: Det er blevet 1996, da han kommer frem til 12 til Base Camp. Kan du ikke forklare, hvad det er for en scene? Nu har du jo været på besøg før, og du har fortalt om Messner, og du har også fortalt om det her skæbnesvanger år 1996 med katastrofen eller ulykken. Men fortæl lige, hvad det er for en situation, fordi vi har flere hold, der er samlet oppe i base camp.

Søren Smidt: Der er to af de mest promoverede kommercielle ekspeditioner. Der er Rob Hall fra New Zealand, og så er der Scott Fischer fra USA. Den historie har vi fortalt, og de har klienter med, altså betalende turister, som de skal lede op på toppen. Og det er, når vi nævner de to, så det ikke fordi der ikke er flere, men de to er dem, der har mest service, og de har den højeste pris. Det er 65.000 dollar. Det er en halv million dollars for at komme med på de her ture. Så er der David Breashears som er superprofesionel, både klatrer og bjergbestiger og nu også filmmand. Han har lavet adskillige film i bjergene og han har det der hedder IMAX-teamet, hvor de har det her særlige IMAX kamera. Og han har selvfølgelig også en kæmpe ekspedition under opsejling. Han har alle mulige rigtig dygtige bjergbestigere på sit team, fordi de skal jo bære alt det her, og de skal kunne betjene tingene.

Bjørn Harvig: Kropp er der alene. Han gennemgår sin bagage og grunden til, at jeg nævner det, det er fordi her ligger der ikke noget ekstra ilt til ham, for det var selvfølgelig også det han ville på toppen. Uden ekstra ilt.

Søren Smidt: Ja, altså han har ikke ilt med overhovedet. Han vil gøre det uden ilt.

Bjørn Harvig: Og så har han hyret en Sherpa, Ang Rita, som jeg kan forstå er meget berømt i Everest sammenhænge på det her tidspunkt. Ikke til at hjælpe ham, men til at hjælpe hans filmmand, Frederik.

Søren Smidt: På det her tidspunkt, der har Ang Rita været ni gange på toppen uden ilt, så han er. Han er er blandt... Altså alle sherpaerne er, hvad skal man sige, de er i særklasse. Men Ang Rita, han er så lige i klassen over alle de andre og Kropp. Det er der, hvor man nogle gange synes, okay nu er han sgu lige lidt for smart, ikke? Men han hyrer Ang Rita fordi at han ved Ang Rita har den her status og det her navn. Og i virkeligheden så får han jo... Ang Rita får jo bare et job, som slet ikke passer til hans position og hans status og hans færdigheder. Han skal være... gå til hånde for Kropps fotograf. Man kan sige Ang Rita er nok ligeglad. Han får det han plejer at få i løn, og han har et let job.

Bjørn Harvig: Skal vi sende ham afsted, Kropp, på det første forsøg, for der kommer jo flere. Det første forsøg, og jeg har skrevet her: 'Vigtigt. Det ny vej via isfaldet'.

Søren Smidt: Det har næsten siden, siden begyndelsen af bestigningerne er Mount Everest. Der har der været en ekspedition typisk, der har taget ansvaret for at finde vejen op igennem Isfaldet, og de har sat reb op, og så har de bagefter charged alle de andre for at passere og kunne bruge deres stiger og deres reb op igennem Isfaldet. Men Kropp har jo det her med at han skal være på egen hånd. Han skal ikke ha hjælp fra nogen, han må ikke hvad skal man sige benytte sig af alt mulig service. Han må for eksempel ikke have en sherpa til at hjælpe sig, og det har han heller ikke. Han har en sherpa til at hjælpe sin fotograf. Men hvis han nu gik af ad den traditionelle vej op igennem isfaldet, som andre har fundet for ham, så ville han jo for første gang rigtig for alvor bryde sit koncept. Så han finder en vej venstre om og normalt er vejen der hvor han går selv, under det første forsøg.

Bjørn Harvig: Hvordan går det første forsøg?

Søren Smidt: Det går godt op igennem isfaldet, altså han finder faktisk en vej op igennem isfaldet. Og folk er jo flabbergasted, fordi det er der ikke nogen, der gjort før. Altså, der er ikke nogen single-person, der har fundet sin egen vej op igennem isfaldet. Han taler selv om Cirkus Everest, men hvis man skal fremhæve noget som vi ligesom træder ud af det, han har gjort, som ikke også er en del af Cirkus Everest, så var det, at han gjorde det. Han turde gøre det, og han lykkedes med at gøre det.

Bjørn Harvig: Jeg har skrevet, og jeg ved at vi spoler tiden lidt frem, fordi der var flere forsøg, og der er også lige om lidt noget frygteligt dramatisk og tragisk, der sker på Everest her i '96. Det er jo klart. Men jeg har skrevet: 'vender om, tidspunkt klokken 14', og han vender om hundrede meter fra toppen i det første forsøg.

Søren Smidt: Man opererer med det her vende-om tidspunkt, og det er fordi, at man siger, jamen oppe i højden, der kan vi ikke tænke mere, fordi vi ikke har noget ilt og slet ikke dem, der går uden ilt. De kan jo slet ikke tænke. Så vi skal have nogle principper, og vi skal have nogle nogle regler for, hvad vi gør. Jamen, når man er godt træt og sådan, så skal man bruge fra klokken to til, hvornår solen nu går ned, hvis den går ned seks-syv om aftenen, så skal man bruge den tid på at komme ned fra toppen af Everest ned til den første lejr, lejr fire, nede i omkring ottekilometers højde. Det ved vi som et faktum. Det er ikke sådan, at der er nogen, der lige pludselig går ned på

en halv time. Det sker ikke. Det tager en fem seks timer at komme ned, og hvis man er træt, så er det otte timer. Så skal man have pandelampe på det sidste stykke vej. Men for de fleste vil det kunne lade sig gøre på en fem timer. Og det vil sige, du kan ikke tillade dig at bruge to timer mere på at gå hen til toppen. Hvis du ikke er på toppen klokken 2. Så er du nødt til at vende om der hvor du står. Om du står 25 meter fra eller hvad du gør, så vender du om, og så går du ned.

Bjørn Harvig: Og det indser han. Det indser han. Vi har faktisk lige et lydclip på Renata, hvor hun fortæller, at hun står nede i base camp, formentlig med walkie talkie, hun står og hepper på ham og siger: Hvordan kunne du dog vende om? Der er kun hundrede meter til toppen. Og lyt engang.

Renata, Kropps kone: Og jeg kommer så tydeligt i håg hur jeg bare ville skrike i denne walkie talkie og sige jamen [grå] kom igjen nu! Har du bare hundrede meter kvar? Hvorfor skal du venda? Det var... Det her fikset du? Jeg ville bare skrike og sige: Ej detta her fikser du, kom igjen, kjæmpa lite til. Du har siddet et halvt år på cykel, du kan ikke vende nu!

Bjørn Harvig: Hvad tænker du Søren?

Søren Smidt: Jamen det er jo fordi at Renata ikke ved rigtig hvad hun snakker om, men hun hun gør det jo af en god mening, ik? Hun hun vil jo heppe på... Hun hun er jo involveret dybt involveret i det her projekt. Hun er ansat som hjælper.

Bjørn Harvig: Hun har fulgt ham i årevis.

Bjørn Harvig: Hun har fulgt ham i flere år i alle forberedelserne, og hun har fulgt ham det her halve år. Hun er oven i købet kæreste med ham og skulle finde sig i, at han har ligget og cyklet rundt i stedet for at tage sig lidt af hende. Så jeg synes, hun hun gør det af en rigtig god mening, at hun vil supportere ham og hjælpe ham og støtte ham og give ham det sidste push. Heldigvis så lytter han jo ikke på hende. Altså hvis han nu havde været en lidt svagere karakter, så kunne det godt være han tænkte, jamen jeg skal imponere min kæreste. Hun forventer jeg gav op, og så var han måske fortsat, og så var han helt sikkert død.

Bjørn Harvig: Bag hende, nede i base camp. Der står Hall, og Hall siger, det fortæller Renata senere, Hall siger: Ved du hvad? Han er meget, meget stærk. Tænk, hvilken styrke han har. At han vender om. Og ved du hvad? Det paradoksale er, at det ved du jo om nogen. Det er, at det her Hall ikke selv. For fem dage efter, der dør han.

Søren Smidt: Fordi han ikke selv vender om, fordi han ikke selv har den der karakterstyrke, der skal til for at skuffe sine kunder og tage den rigtige beslutning.

Bjørn Harvig: Der vil jeg bare lige sige til de gode lyttere derude, der må man lige gå tilbage i podcastrækken og så finde det her afsnit. For det har vi jo brugt et helt afsnit på at fortælle om hvad der sker. Men Scott og Hall og en stor mængde andre klienter, de dør kommer netop på grund af det her.

Søren Smidt: Fordi de ikke overholder den her regel.

Bjørn Harvig: Ved du hvad jeg læste om i går. Jeg læste at Kropp faktisk ved en mindehøjtidelighed ned i basecamp, da man jo finder ud af, at alle de her folk er døde, der tager han sin fløjte frem, som han jo åbenbart har med, eller et eller andet med at base camp. Og så spiller han Bach på sin fløjte dernede. Det var meget, meget smukt. Så Så der er lige den der [fløjte]. Men Søren, det vilde er jo. Så går der kun et par dage, og så prøver han med forsøg nummer to.

Søren Smidt: Altså han vender om i første top-forsøg og kæmper sig ned igen og er fuldstændig færdig når han har kørt den max til grænsen. Og der ingen tvivl om at han hvis han har fulgt Renatas opfordring til at gå til toppen, så var han omkommet. Så han har truffet den rigtige beslutning. Han kommer ned, han er helt færdig, og han indser, jeg skal have noget andet end frysetørret, så han begynder bare at spise smør. Han finder nogle dåser smør, og dem spiser han. Og det gør han så. I en uge eller ti dage spiser han alt, hvad han kan finde af fedt og kød og sukker, og hvad ved jeg, fordi han har tabt alt for meget energi. Så så mander han sig op og siger, at nu nu gør jeg forsøg mere. Han går så helt op i otte kilometers højde og ligger i to døgn i blæsevejr, hvor han ikke kan komme til toppen. Og så er han klar over, at jeg bliver nødt til at gå ned igen og hvile. Men han orker ikke at gå helt ned til base lejren, så han går ned i lejr to, og så er han der nogle dage. De sidste top forsøg er han godt klar over. Det er altså sidste skud i bøssen. Her vælger han så at lade Ang Rita følge sig. Han bryder reglerne fordi at han han siger Ang Rita skal have hans kamera med. Og jeg, vi kan jo ikke vide hvad der er op og ned, om han også måske bære en lille iltflaske eller et eller andet. Og så følges han også med en spansk bjergbestiger, der hedder Jesus, af alle navne, som også går uden ilt. Og Ang Rita går også uden ilt, så de tre mand, der går uden ilt, men han kommer op i andet forsøg og går til 8000 meter. De går ned til camp to, ligger der, og så er det sidste shot. Så går de 21. maj fra at camp to mod toppen med henblik på at nå den, den 23.

Bjørn Harvig: Han passerer Scott og Hall.

Søren Smidt: Han passerer Scott og Hall, der ligger død i sneen. Det er jo meget at sige at de venner, men han kender dem begge to.

Bjørn Harvig: De er jo brothers in arms på en eller anden måde, de er alle sammen ud og lave det samme og det, og det påvirker ham. Det der påvirker ham er, at han har flere gange, hvor han ser sol, måne og stjerner og bliver bekymrede for, om han får hjerneødem. Og det er det, der sker for folk, der går uden ilt. Det er lige pludselig for de hjerneødem, og lige så snart de får det, og hvis det på egen hånd. Det var det, han var første gang. Der var han helt på egen hånd, og han ser sol, måne og stjerner, og han han tænker nu går det galt, nu bliver jeg en af dem her eller det han ikke

vil anden gang, og han siger også, når han kommer sig... Han lykkedes at komme helt til toppen sammen med både Jesus og Anne Rita. Og så siger han lidt om, altså normalt så forestiller hans kæreste sig selvfølgelig at han står der med armene i vejret. Nu har han vundet verdensmesterskabet, men sådan har han det slet ikke. Han er rædselsslagen. Han er i virkeligheden skidebange, fordi han er lige gået forbi Scott og Rob, og han er godt... Og man er, når man går uden ilt, så er man i risikozonen, indtil man er hjemme i Stockholm, vil jeg nærmest sige. Eller i hvert fald nede i basislinje.

Bjørn Harvig: Og der er lang vej. Men han når toppen.

Søren Smidt: Han når toppen. Men altså du ved, han bruger tre minutter, og så er det bare med at komme væk. Og så er det bare ned.

Göran Kropp lydclip: Jeg klara det. Ja! Jeg gjorde det, jeg viste at det var muligt.

Bjørn Harvig: Søren. Han kommer ned i base camp igen. Renata er der...

Søren Smidt: Og så kommer han hjem. Og så bliver han jo en verdensstjerne i Sverige. Han bliver verdensberømt fordi at historien kører hele verden rundt.

Bjørn Harvig: National Geographic omtaler ham som den mest underholdende eventyrer nogensinde.

Søren Smidt: Men så sker der det, at han rejser mod Nordpolen. Det næste projekt. Han tager til Nordpolen med nordmanden Ola Skinnarmo, og så bliver de angrebet af nogle isbjørne, og han skyder en isbjørn. Medierne bygger jo folk op, og når de så når toppen og når lidt for højt op, så begynder de at hukke dem ned. Og det gør de også her. Han bliver kritiseret. Selveste Jan Guillou går ud og siger, at han er krybskytte og alt muligt, og han forstår det ikke rigtig, og han har svært ved at takle. Altså, det er jo noget nemmere at leve med rygklapperiet. Det er lidt hårdere med alle dolkestødende i ryggen.

Bjørn Harvig: Renata mener Sverige er blevet for småt.

Søren Smidt: Ja, det tænker hun. Ja, men hun er jo også 100 procent med Göran. Det kan man godt forstå. Men det virker også som om, at der er nogen, der synes, det er blevet for meget. Nu skal jeg ned med nakken. Han flytter til USA.

Søren Smidt: Der i hvert fald nogen, der misundelige. Og han skal... Nu skal han at hugge hovedet af, og han flygter så til USA og tænker der er mere plads til mig derovre. Hun siger også,

at han er jo en original, og det er han jo også. Og og der er mere plads til originaler derovre, og der er mere plads til folk med store armbevægelser. Og der har han en kæmpe fan også en eventyrfyr, som utrolig gerne vil møde ham og tage ud og klatre med ham. Han har set nogle foredrag med ham og vil gerne klatre med ham. Så de to og tager ud og klatrer på klipper sammen, 2002. De to, der klatrer på klipper sammen, uden for Seattle. Og de har i og for sig en skide god dag. Og så den sidste rute de skal lave. Der skal Göran klatre først, og han sætter jeg tror seks sikringer på tyve meter. Og så sker der desværre det, at han falder helt i toppen. I det, der hedder Kruset. Det er den sværeste passage. Han falder der. Han river sine [frank 3] ud, som normalt ikke er noget, der falder ud. Men den ryger ud. Den næste sikring, der knækker karabinen, det er altså noget, der heller ikke sker. De kan holde to et halvt tons de her karabiner. Så jeg ved ikke, hvad dølen der skete, men den knækker og så ryger de næste to sikringer ud og han rammer ned i en hylde med hovedet og dumper videre ud på stien. Og ham her fyren der er hans fan er jo helt rystet og prøver at gå ned og se om han kan gøre noget for ham. Men men der er ikke noget at gøre. Han er død på stedet, simpelthen. Og det er jo det er jo så tragisk og uforståeligt. Altså det er meget, meget sjældent, at man hører, at der ligesom er fire sikringer, der svigter. Det er så usædvanligt.

Bjørn Harvig: Og det er så sørgeligt, fordi alle de projekter, som også han og Renata havde sammen.

Søren Smidt: Hans store næste projekt var jo, at han ville sejle til Antarktis og gå ind til Sydpolen og gå ud til sit sejlskib igen og sejle hjem. Altså lidt det samme som med Everest. Der ville han bare sejle. Han var jo heller ikke cykelrytter, og han kunne heller ikke sejle, men det ville han så tænkt sig at lære. Altså, så han er jo frisk på den måde, han siger: Finde dig en drøm og gennemfør den. Og han inspirerer så mange. Han inspirerede rigtig mange. Da han var populær løftede han jo hele folkestemningen i Sverige. De var jo stolte, 'vi svenskere du ved, vi kan sku noget, ikke? Vi kan cykle til Everest og bestige Mount Everest uden ilt'.

Bjørn Harvig: Skal vi slutte af der? Længe leve Göran.

Søren Smidt: Ja, altså han var larger than life som hans kone mente.

Bjørn Harvig: Tak for dit besøg, Søren. Det var en spændende.

Søren Smidt: Velbekomme.

Bjørn Harvig: Den yderste grænse er produceret af Bjørn Harvig og Kristoffer Errboe Roland Mont for Vores Tid. Redaktør er Troels Donnerborg og Rikke Caroline Carlsen. En særlig tak til svensk P3. Hvis du vil høre flere spændende historiske podcast, så klik ind på Vorestid.dk eller der hvor du normalt finder din podcast.

Musik: [musik]

Outtro: Du har lyttet til en podcast fra Nationalmuseets mediehus, Vores Tid.

[Vores Tid – Nationalmuseets Mediehus](#)

[13:4 Göran Kropp: The Crazy Swede](#)

Produceret af Vores Tid